

Carmen IORDĂCHESCU

Luminița MINCĂ

Dana DOGARU

SĂ DEZLEGĂM TAINELE TEXTELOR LITERARE

Clasa a IV-a

 EDITURA CARMINIS
educațional

CUPRINS

I. POVEȘTI DE TOAMNĂ

<i>Ce le spun cocorilor?</i> , de Titel Constantinescu	5
<i>În biblioteca școlii</i> , de Aurora Ionescu	10
Recapitulare	16

II. ÎMPREUNĂ CU CEILALȚI

<i>Fii tu însuși!</i> , de Claudia Groza	20
<i>O călătorie spre țările calde</i> , de Adina Popescu	25
<i>Furtuna frunzelor</i> , de Jules Renard	30
<i>Satul global</i> , de Vasile Poenaru	33
<i>Relatarea unei întâmplări imaginate</i>	36
<i>Cum comunicăm?</i>	37
Recapitulare	40

III. DORINȚE ÎMPLINITE

<i>Aventurile lui Tom Sawyer</i> , după Mark Twain	44
<i>Singur pe lume</i> , după Hector Malot	50
<i>Bunul meu amic, Ilie</i> , de Aurora Ionescu	56
<i>Noi vrem să ne unim cu țara!</i> , de Vasile Poenaru	62
<i>Colind de Crăciun</i> , de Charles Dickens	67
Recapitulare	72

IV. JOCURILE COPILĂRIEI

<i>Oprește timpul, te rog!</i> , de Aurora Ionescu	77
<i>O zi alături de un copil ca tine și de un copil inuit</i>	85
Recapitulare	92

V. VISE ÎNSORITE

<i>Stigletele</i> , de Mihail Sadoveanu	95
<i>Păpădia</i> , adaptare după Ion Agârbiceanu	102
<i>Amintiri din copilărie</i> , de Ion Creangă	110
Recapitulare	117

VI. ÎN RITM DE PRIMĂVARĂ

<i>Prieteni mici cu suflete mari</i>	125
<i>Dragă Năsturel</i> , de Petre Ghelmez	129
Recapitulare	140

VII. CĂLĂTORIND PRIN LUME

<i>Călătoriile lui Marco Polo</i> , de Petre Ghelmez	144
<i>Călătoria unui bob de orez</i> , de Adina Popescu	152
<i>Invitație la drumeție</i>	159
Recapitulare	166

VIII. PE ARIPILE IMAGINAȚIEI

<i>Cine poate ști?</i> , de Ana Blandiana	172
<i>Cai verzi și întâmplări breze</i> , de Marin Sorescu	177
<i>Copii eram noi amândoi</i> , de Mihai Eminescu	181
<i>Caracatița</i> , de Petre Ghelmez	185
Recapitulare finală 1	189
Recapitulare finală 2	195

I. POVEȘTI DE TOAMNĂ

Ce le spun cocorilor?

de Titel Constantinescu

• Înțelegerea textului • Comunicare •

Completează enunțurile cu informații din text.

Cocorii se pregătesc să plece în _____ . Băiatul le urează acestora _____ în lunga călătorie pe care o vor face. El îi îndeamnă să _____ . De negăsit, cocorul cel mic se lipise de _____ și se ascundea ca să _____ . Îngrijorat, el cere ajutor _____ pentru a ajunge la prietenul său. Sosit în curtea băiatului, cocorul îl așteaptă pe acesta pentru a-l însoți în _____ . Luă _____ băiatului și zboară împreună cu alți _____ care purtau și ei pe aripi _____ altor copii. Când sunetul cristalin al _____ răsună în curtea școlii, copiii intră în _____ . Privindu-i pe fereastră și văzându-i cât sunt de _____ , cocorii au înțeles că, până la primăvară, copiii _____ la ei.

Alege explicațiile potrivite.

a) Pe băiat nu l-a întristat plecarea cocorilor, deoarece:

- aceștia erau foarte gălăgioși;
- voia să-i știe în siguranță;
- plecarea acestora însemna începerea școlii pentru el.

b) În momentul în care cocorii s-au apropiat de stele, aceștia au înțeles că:

- le era deja dor de băiatul de șase ani;
- îl pierduseră pe cocorul cel mic;
- trebuiau să se grăbească pentru că vremea capricioasă venise deja.

c) Cocorul cel mic rămăsese în urmă, pentru că:

- acesta dorea să doarmă cu prietenul său, băiatul;
- dorea să-și însoțească prietenul pe drumul spre țara cea minunată;
- îi era frică să străbată, pentru prima dată, lungul drum de peste mare.

d) Pe drumul spre țara cea frumoasă, cocorul și băiatul:

- au întâlnit copii cărora alți cocori le duceau ghiozdanele pe aripile lor;
- s-au oprit ca să privească stelele;
- au intrat în vorbă cu vântul.

e) Privind pe fereastra clasei, cocorii:

- au înțeles că trebuie să plece și ei la drum;
- au început să lăcrimeze de dorul copiilor;
- sperau să fie chemați de către copii.

3

Notează **A** pentru adevărat sau **F** pentru fals în casetele din dreptul enunțurilor date, raportându-te la textul din manual.

- Băiatul îi roagă pe cocori să își mai amâne plecarea.
- Protagonistul lecturii este cocorul cel mic.
- Copilul îi îndeamnă pe cocori să plece.
- Vântul îl ajută pe cocorul cel mic să-și găsească prietenul.
- La vederea cocorului, câinele începe să latre.
- Băiatul avea un ghiozdan de culoare verde.
- Fiecare cocor ducea în cioc ghiozdanul câte unui copil.
- La auzul clopoțelului, copiii au intrat în școală.
- În sala de clasă, copiii căutau informații în cărțile din fața lor.
- Văzându-i pe copii atât de fericiți, cocorii au hotărât să le fie alături până când va veni vremea bună.

4

Explozia stelară. Formulează întrebări referitoare la textul citit, care să înceapă cu fiecare dintre cuvintele date.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

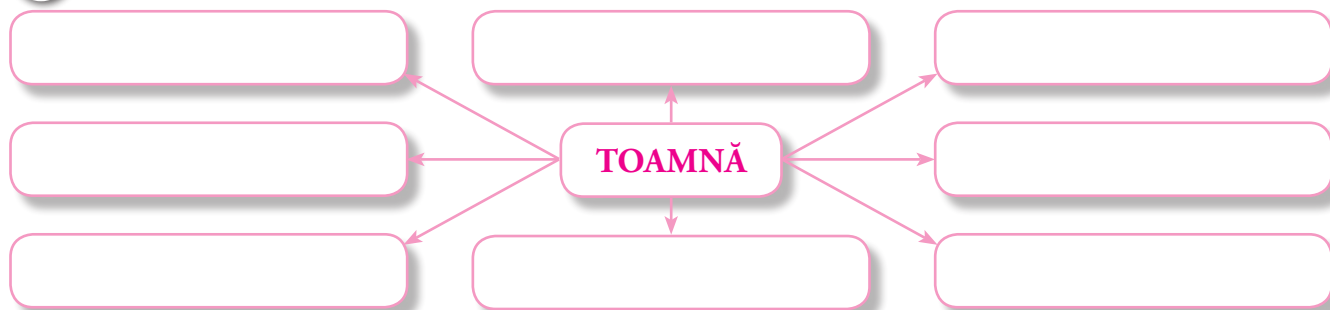

5

Invitație la amintiri Cocorul cel mic își însoțește prietenul de șase ani în prima sa zi de școală. Îți amintești cum a fost prima ta zi de școală? Cine te-a însoțit? Cum te-ai simțit?

6

Găsește cât mai mulți termeni pe care să îi asociezi cuvântului **toamnă**.

7

Spune-ți părerea! Motivează răspunsurile.

Cocorii și-au dat seama că trebuie să plece în marea călătorie. Ce i-a determinat să ia această decizie?

8

Continuă oral textul, povestind ce au făcut copiii când au văzut că au plecat cocorii.

• Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă •

1

a) Unește cuvintele care au același sens.

b) Adaugă un cuvânt cu același înțeles, după model.

<p>a pleca</p> <p>a răsări</p> <p>a rămâne</p> <p>a țese</p> <p>a despărți</p> <p>prieten</p>	→	<p>a sta</p> <p>a îmbina</p> <p>a se îndepărta</p> <p>a apărea</p> <p>camarad</p> <p>a separa</p>	→	<p><i>a se duce</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
--	---	--	---	---

2

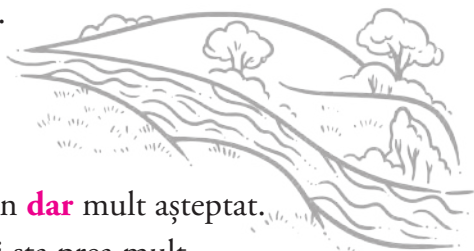
Scrie cuvinte cu sens opus.

• departe ≠ _____	• lin ≠ _____
• pretutindeni ≠ _____	• lăudăros ≠ _____
• a coborî ≠ _____	• a țese ≠ _____
• prieten ≠ _____	• amurg ≠ _____

3

Unește potrivit, descoperind sensurile diferite ale cuvintelor scrise colorat.

- Râul curge **lin** printre dealuri.
- Bunicul a pescuit un **lin**.
- **Cui** îi împrumuți cartea ta?
- Tata bate un **cui** în perete.
- I-am oferit prietenului meu un **dar** mult așteptat.
- Voi veni pe la tine, **dar** nu voi sta prea mult.

- întrebare
- cadou
- piesă de metal
- agale
- pește
- însă

4 Folosindu-te de adjectivele date, scrie între paranteze sensurile potrivite ale cuvântului *moale*.

- Matei se mișcă destul de încet, e foarte *moale*. (_____)
- Pâinea cumpărată de bunicul e *moale*. (_____)
- Nu putem ara astăzi, deoarece pământul e *moale*. (_____)

(*pufos, umed, domol*)

5 Alege de mai jos verbele/expresiile verbale potrivite pentru cuvântul *a fi*, din următoarele enunțuri.

1. Accidentul *a fost* pe Calea București. (_____)
2. Anul acesta *sunt* 3 ani de la căsătorie. (_____)
3. Un kilogram de mere *este* 2 lei. (_____)
4. Spectacolul *este* la Casa de Cultură. (_____)
5. *Sunt* în București de câteva săptămâni. (_____)
6. În clasa noastră *sunt* mulți copii buni. (_____)
7. Ora de curs *este* de 50 de minute. (_____)
8. În bibliotecă *sunt* multe cărți interesante. (_____)
9. Unde *ați fost* voi toată ziua? (_____)
10. Când nu mai *ești*, toți te uită. (_____)
11. Necazul *a fost* săptămâna trecută. (_____)

(*a trăi, a se plimba, a locui, a se produce, a avea loc, a dura, a costa, a exista, a se afla, a se împlini, a se întâmpla*)

6 Observă înțelesul expresiilor apoi alcătuieste enunțuri cu acestea.

⊗ a ține sfat = *a se sfătui*

⊗ a se lăsa rugat = *a fi mofturos*

7 Extrage din text două îndemnuri și două urări.

8

Transformă după model.

Frunzele se fac precum aurul. → devin aurii

Frunzele se fac precum trandafirul. → devin _____

Frunzele se fac precum arama. → devin _____

Frunzele se fac precum castana. → devin _____

Frunzele se fac precum rugina. → devin _____

9

Barează ortogramele greșite pentru fiecare situație.

- a) • Camera **sa/s-a** este ordonată și spațioasă.
 • Mîngea **sa/s-a sa/s-a** spart la antrenament.
 • Mihnea **sa/s-a** întors de la concursul de matematică.
 • Miruna dăruiește bunicii floarea **sa/s-a**.
 • **Sa/S-a** pornit vîntul și apoi **sa/s-a** întunecat.

b) Corina iubește mult desenul. Colegii **săi/să-i** o îndrăgesc pentru talentul ei. De fiecare dată aceștia vin **săi/să-i** ceară sfaturi în arta picturii. Ea nu dorește **săi/să-i** dezamăgească și continuă **săi/să-i** uimească prin fanteziile sale. Profesorii și părinții **săi/să-i** au sfătuit-o să-și cultive talentul urmînd cursurile de artă plastică.

10

Desparte în silabe cuvintele.

- ghiozdanul = _____ • toamnă = _____
 • catedră = _____ • pretutindeni = _____
 • fereastra = _____ • privighetorile = _____

11

Descoperă în text cuvinte care conțin grupurile de sunete, apoi scrie-le în tabel.

ea	oa	ie	ia

12

Notează în casete numărul de vocale și de consoane.

- cocor V = C = • vînt V = C = • aripa V = C =
 • căruța V = C = • brumele V = C = • călătorie V = C =
 • toamnă V = C = • împărăția V = C = • copiii V = C =

În biblioteca școlii

de Aurora Ionescu

• Înțelegerea textului • Comunicare •

1

Marchează cu „x” răspunsul corect.

- a) Textul este: literar în proză; literar în versuri; nonliterar.
b) Fiecare strofă are: 5 versuri; 4 versuri; un număr diferit de versuri.

2

Alege explicațiile potrivite.

- a) Poezia apare sub forma:
 unei povestiri; unui dialog; unei descrieri.
b) În biblioteca școlii a intrat:
 un băiețel căruia îi place foarte mult să citească;
 un copil care distrugea cărțile;
 un șoricel studios.
c) Cronica bătrână:
 nu voia să-și părăsească prietenele;
 se temea de șoricelul devorator de cărți;
 era dornică de a fi citită.
d) Vizitatorul a venit la bibliotecă:
 să împrumute cărți; să scrie o rețetă din cartea de bucate; să rezolve probleme.
e) „... prin paginile scrise/ Să deschidem porți spre vise” se referă la:
 sosirea mai rapidă a somnului;
 deschiderea unor noi orizonturi de cunoaștere;
 a scrie povestiri imaginare.
f) Menirea cărților este:
 de a sta frumos aranjate în bibliotecă; de a fi păstrate intacte; de a fi citite.

3

Găsește în text cuvintele ce rimează, apoi adaugă încă un cuvânt potrivit, după model.

☛ **gânditor – cititor – privitor**

- ☛ citească – _____ – _____
☛ împrumut – _____ – _____
☛ tragedie – _____ – _____
☛ întrebare – _____ – _____
☛ nevăzute – _____ – _____

4

Răspunde la întrebări.

- a) Care sunt personajele poeziei?
- b) De ce se temeau cărțile de Tilică?
- c) Care dintre personaje recunoaște că e o bucurie să fie împrumutate pentru a fi citite?

5

Completează comparațiile.

- ★ critic precum _____
- ★ uimită ca _____
- ★ înciudată precum _____
- ★ snoabă ca _____
- ★ galbenă ca _____
- ★ bun ca _____
- ★ gălăgios ca _____
- ★ leneșă ca _____

6

Realizează un cvintet pornind de la Tilică, șoricelul cititor.

Cuvântul de bază →

Două adjective corespunzătoare
cuvântului de bază →

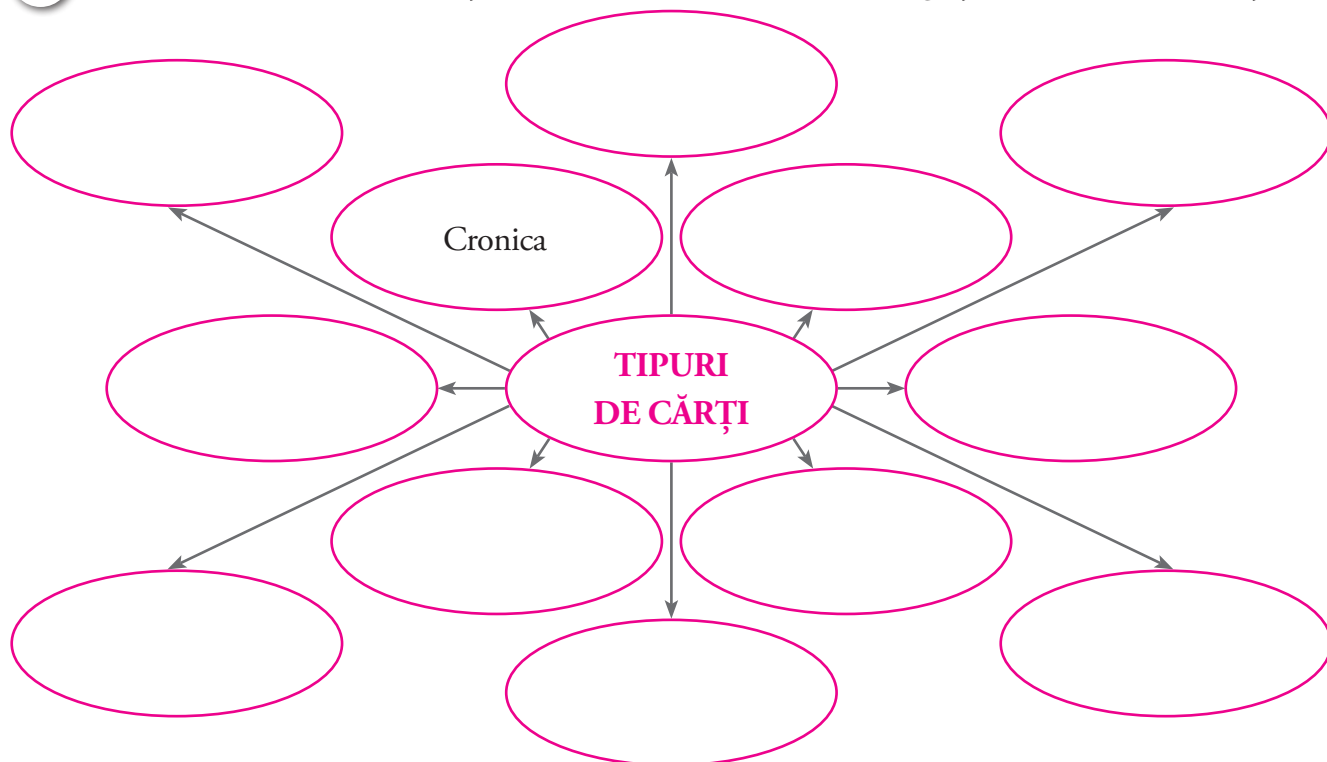
Trei verbe →

O propoziție formată din patru cuvinte
care exprimă sentimentele cititorului →

Un cuvânt care reprezintă
esența cuvântului de bază →

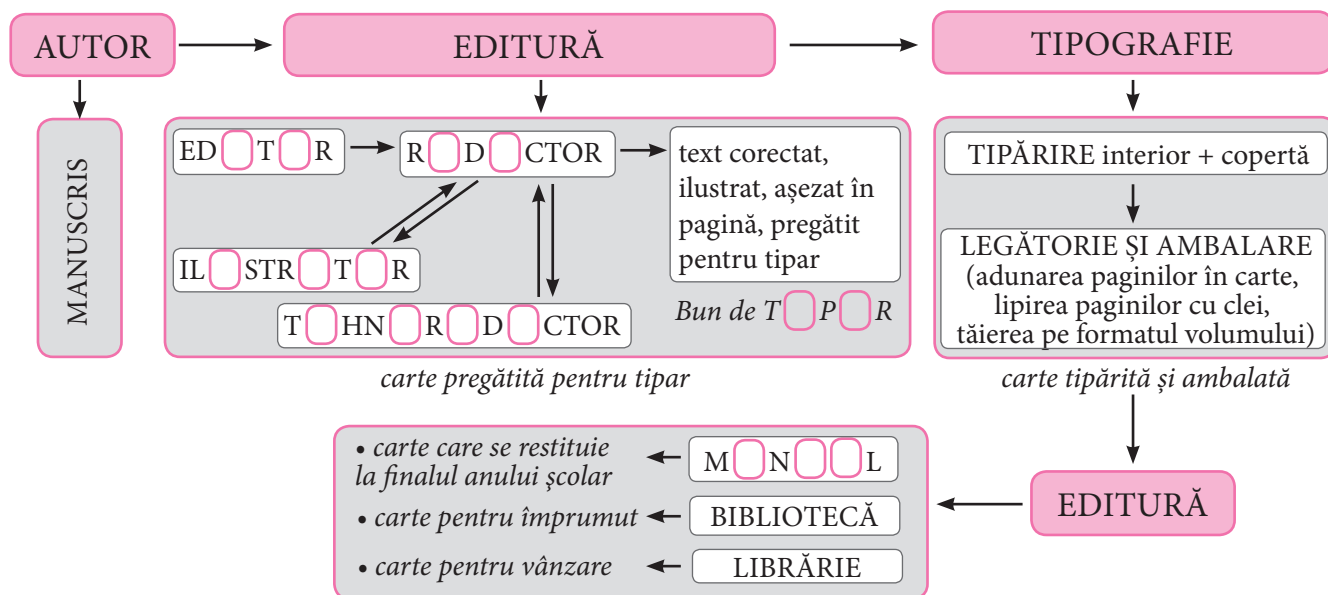
7

Notează în „ciorchine“ cărțile care apar în poezie, apoi adaugă și tu alte tipuri de cărți.

Observă drumul unei cărți.
Completează schema următoare.

Spune-ți părerea! Cum te pot ajuta cărțile în viață?

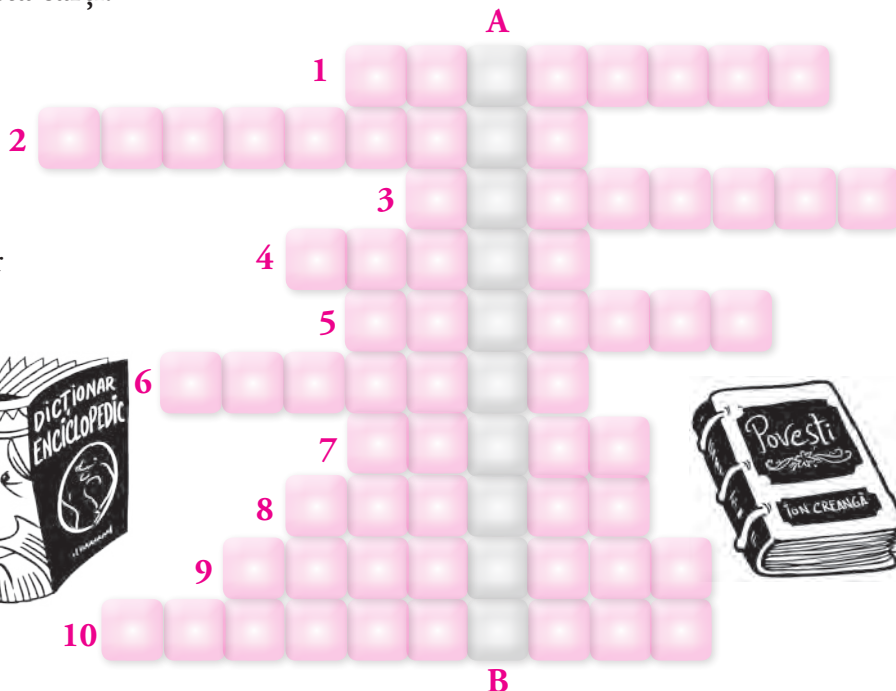
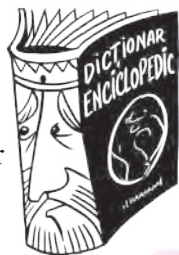

Bifează criteriile care te ajută să selectezi o carte atunci când dorești să citești.

☐ recomandarea unui prieten, a părinților sau a doamnei învățătoare	☐ informațiile suplimentare de pe copertile cărții
☐ un titlu inspirat	☐ citirea câtorva pasaje ale cărții
☐ cuprinsul bine structurat	☐ mărimea și fontul scrisului
☐ raportul dintre calitatea conținutului și preț	☐ recomandările de pe internet
☐ coperti frumos ilustrate	☐ ultimele apariții
☐ răsfoirea cărții	☐ formatul și genul cărții

11 **Cuvinte încreștate.** Completează corect și vei descoperi pe verticala marcată numele locului de unde poți împrumuta cărți.

1. Loc de vânzare a cărților
2. Carte în prima fază
3. Prima carte a unui școlar
4. Numele unei cărți
5. Pregătește cartea pentru tipar
6. Citește cartea
7. Scrie cartea
8. Se folosesc în scriere
9. Corectează cartea
10. Loc de tipărire a cărților

• **Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă** •

1 Găsește pentru cuvintele date termeni cu sens asemănător și cu sens opus.

- _____ = a se ascunde ≠ _____
- _____ = zise ≠ _____
- _____ = scump ≠ _____
- _____ = uimit ≠ _____
- _____ = tragedie ≠ _____
- _____ = întrebare ≠ _____
- _____ = milă ≠ _____

2 Scrie toate posibilitățile de despărțire în silabe a cuvintelor date.

- bibliotecă → _____
- înciudată → _____
- singură-ncercare → _____
- o-ntrebare → _____

3 Alcătuieste câte o propoziție cu sensurile diferite ale fiecărui cuvânt.

care _____

scump

mai

4 Observă formele de plural ale cuvintelor date, apoi alcătuiește enunțuri cu fiecare dintre acestea.

vis

vis (imagini provocate în timpul somnului) _____

visuri (idealuri, aspirații) _____

corn

coarne (formațiuni dure de pe craniul anumitor animale) _____

cornuri (preparat de patiserie) _____

5

Scrie cuvinte înrudite cu:

cititor ⇄ _____

a ști ⇄ _____

6

Transformă:

a) adăugând o silabă;

zise-o carte → _____

ne-mprumute → _____

să-ți scriu → _____

c-aș vrea → _____

b) reducând cu o silabă.

spuse o cronică → _____

tare înciudată → _____

cu împrumut → _____

să alegi → _____

7

Într-o comunicare nu este important doar ce spunem noi, ci și ceea ce transmite partenerul de discuție. Răspunde la întrebările de mai jos.

– Ce înseamnă să ascuți cu atenție?

– Să ascuți cu atenție înseamnă _____

– De ce trebuie să ascuți cu atenție?

– _____